

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Teze diplomové práce

Česká republika a přijetí eura

Kristýna Skučková

© 2017 ČZU v Praze

Souhrn

Cílem diplomové práce je zhodnocení připravenosti České republiky na přijetí eura. Především je pozornost zaměřena na posouzení plnění maastrichtských kritérií konvergence, jejichž dodržování je nezbytnou podmínkou přijetí jednotné evropské měny. K vysvětlení problematiky související s přijetím eura v rámci EU je nejprve použita odborná literatura a metoda deskripce, pomocí níž jsou objasněna teoretická východiska. Následně se analytická část práce zabývá Českou republikou a její připraveností na přijetí eura v zemi. Prostřednictvím sekundárních dat je provedena analýza plnění konvergenčních kritérií od vstupu ČR do EU až do roku 2015, pomocí které je zjištěno, že ČR v současné době splňuje předepsaná kritéria s výjimkou zapojení se do mechanismu směnných kurzů ERM II. Dále je provedena predikce maastrichtských kritérií do roku 2019, na jejímž základě lze konstatovat, že i do budoucna je předpokládáno plnění kritérií. V dalším kroku analytické části jsou rozebrány dopady na podniky, obyvatele a vybrané makroekonomické ukazatele. Zejména obyvatelé se přijetí eura a jeho následných dopadů obávají. Postoj občanů ČR ke společné měně je zjišťován prostřednictvím průzkumu veřejného mínění, který je založený na anonymním dotazníku určeném pro širokou veřejnost. Cílem dotazníku je nejen zmapovat názor obyvatelstva na euro, ale i jejich informovanost o zkoumané problematice.

Klíčová slova: Evropská unie, eurozóna, euro, maastrichtská kritéria, ekonomická sladěnost, integrace, měnová politika, ERM, eurosystém, Česká republika.

Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je zhodnocení připravenosti České republiky na přijetí eura v důsledku plnění maastrichtských kritérií konvergence a ekonomické sladěnosti s eurozónou. Dílčí cíle zahrnují vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií od roku 2004 do roku 2015, predikci plnění konvergenčních kritérií do dalších let, analýzu dopadů přijetí eura na vybrané skupiny a makroekonomické ukazatele a provedení dotazníkového šetření zaměřujícího se na postoj obyvatel České republiky k zavedení jednotné evropské měny v zemi.

Hlavní metody a data

Metodika práce bude vyplývat ze stanovených cílů. Pro jejich dosažení bude nezbytné absolvovat teoretickou přípravu pro porozumění zkoumané problematice. Po obeznámení se s problematikou budou na základě teoretické přípravy nabyté znalosti konkrétně aplikovány ke zhodnocení aktuální připravenosti ČR na zavedení jednotné evropské měny. Ke splnění

vytyčeného cíle bude práce rozdělena na dvě části. Teoretická část se bude zabývat vysvětlením základních pojmů souvisejících s přijetím eura v ČR včetně požadovaných maastrichtských kritérií. Za použití odborné literatury a relevantních internetových stránek bude aplikována metoda deskripce pro výklad teoretických východisek.

Analytická část práce bude zaměřena na konkrétní plnění konvergenčních kritérií Českou republikou a její připravenost na zavedení eura. Nejprve bude prostřednictvím oficiálních internetových stránek Ministerstva financí „Zavedení eura v České republice“, posouzena historie zavedení eura v ČR a aktuální zabezpečení chodu přijetí společné měny. Následně bude s využitím sekundárních dat, tj. zveřejněných údajů Ministerstva financí, provedena analýza vývoje maastrichtských kritérií konvergence v letech 2004 – 2015 a posouzení jejich plnění Českou republikou. Konkrétně bude sledován vývoj kritéria cenové stability, dlouhodobých úrokových sazeb, kurzové stability a udržitelnosti veřejných financí. Současně bude pomocí sekundárních údajů získaných z dokumentu „Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou pro rok 2016“ provedena predikce plnění kritérií do roku 2019. V souvislosti s přijetím společné měny bude za pomoci růstu HDP v letech 2004 - 2015 zvažována ekonomická sladění České republiky s eurozónou. Sekundární data o růstu HDP budou čerpána ze stránek Českého statistického úřadu a Eurostatu. Současně budou v analytické části práce rozebrány hlavní dopady přijetí eura v podobě přímých i nepřímých přínosů a nákladů pro Českou republiku. Nepřímé přínosy a náklady budou charakterizovány prostřednictvím dopadů na obyvatele, podnikový sektor a vybrané makroekonomické ukazatele České republiky: inflaci, platební bilanci a růst HDP.

V neposlední řadě bude realizován průzkum veřejného mínění formou krátkého dotazníku. Sestavené dotazníkové šetření bude zcela anonymní a složené z patnácti otázek. Z celkových patnácti otázek bude 12 otázek uzavřených a povinných, dvě otázky polouzavřené a povinné s možností výběru z nabízených variant či uvedením vlastní odpovědi a jedna otázka otevřená a nepovinná. Dotazníkové šetření bude probíhat na internetovém portálu vyplnto.cz v termínu od 23. srpna 2016 do 9. září 2016. Dotazník bude určen pro širokou veřejnost a bude šířen prostřednictvím sociálních sítí, e-mailové korespondence a oslovení konkrétních osob. Pro objektivní vyhodnocení dotazníkového šetření bude cílem získat nejméně 100 náhodných respondentů. Po uzavření sběru responzí bude provedeno vyhodnocení dotazníku ve dvou krocích. V prvním kroku budou získaná primární data vyhodnocena graficky pomocí histogramu a výsečových grafů s využitím vyjádření absolutních a relativních četností. Absolutní četnosti budou udávat výskyt dané možnosti

ve statistickém souboru a relativní četnosti procentní podíl počtu výskytů dané možnosti na celkovém počtu získaných responzí. Druhým krokem vyhodnocení dotazníkového šetření bude analýza závislosti kvalitativních znaků, resp. závislosti dvou kategoriálních proměnných. K určení závislosti či nezávislosti dvou proměnných bude využit Pearsonův chí – kvadrát test dobré shody a softwarový program Statistica. V závěru práce budou získané poznatky syntetizovány.

Hlavní závěry

Maastrichtská konvergenční kritéria, jejichž plnění je podstatné pro samotný vstup do eurozóny, lze rozdělit na tři kritéria měnová a jedno kritérium fiskální. Mezi tři měnová kritéria se řadí kritérium cenové stability, dlouhodobých úrokových sazeb a kurzové stability. Kritérium udržitelnosti veřejných financí obsahující dvě podkritéria: kritérium schodku veřejných financí a kritérium veřejného dluhu jsou jediným kritériem fiskálním. Na základě vyhodnocení jednotlivých kritérií bylo zjištěno, že ČR nemá s výjimkou kritéria kurzové stability aktuálně žádné problémy s jejich plněním a nachází se ve třetí etapě HMU. Obdobně lze hovořit i o predikci budoucího vývoje individuálních kritérií, v rámci které je předpokládáno dodržení předepsaných hodnot i v nejbližších letech. Vstup do eurozóny v současné době závisí pouze na vládě ČR, která je oprávněna rozhodnout o vstupu do mechanismu směnných kurzů ERM II, čímž dojde ke splnění posledního z požadovaných kritérií. Z vyhodnocení jednoznačně vyplývá, že ČR se doposud úmyslně mechanismu neúčastní a tím pádem oddaluje zavedení eura, ke kterému se zavázala podpisem Smlouvy.

Přijetí eura nestojí v cestě ani ekonomická sladěnost ČR s eurozónou, která byla posuzována dle růstu HDP. Čím vyšší úroveň HDP v ČR je, tím snadnější je následná integrace země mezi členské státy měnové unie. Pro objektivnější posouzení byla využita komparace růstu HDP v ČR a v zemích eurozóny. ČR se ve sledovaných letech pyšní vyššími hodnotami než eurozóna jako celek. V minulých letech sice bylo možné zaznamenat zjevné výkyvy ve vývoji ukazatele, ovšem v současné době dochází k jeho opětovnému růstu HDP, který je předpokládán i v budoucích letech.

Zavedení nové národní měny s sebou přináší zásadní změny, které budou patrné napříč celou českou ekonomikou. Z provedené analýzy dopadů zavedení eura v ČR vyplývá, že i přes důležitost a zásaditost kroku by nemělo dojít k příliš velkým negativním dopadům. Ba naopak by měly být negativní důsledky přijetí eura převýšeny pozitivními přínosy nejen pro českou ekonomiku, ale stát jako celku. Od společné měny si lze slibovat např. odstranění kurzového rizika, příliv zahraničního obchodu či investic. Obdobně je tomu i u obyvatelstva

či podnikového sektoru, jenž se rovněž nemusí obávat nepříznivých změn. Společná měna zjednoduší cestování do zahraničí, provádění obchodních transakcí či větší otevřenost českého trhu. Téměř jediným negativem nové národní měny je ztráta samostatné měnové politiky, kterou již nebude moci Česká republika dále provádět. Aby bylo zabráněno dalším negativním dopadům, je důležité provést správný přepočít české koruny na euro, čím by mělo být zamezeno zhoršení životní úrovně obyvatelstva či znehodnocení jejich dosavadních úspor. Vzhledem k makroekonomickým ukazatelům lze především předpokládat mírné navýšení inflace, posílení zahraničního obchodu a dlouhodobý ekonomický růst České republiky.

Existující obavy a negativní vnímání přechodu na euro obyvateli byly potvrzeny provedením dotazníkového šetření, jehož cílem bylo zjistit postoj respondentů k nové měně. Průzkumu veřejného mínění se zúčastnila především mladá generace ve věku 19 – 25 let, což bylo způsobeno šířením dotazníku prostřednictvím sociálních sítí. Nejen z důvodu vysoké četnosti zastoupení respondentů ze zmíněné věkové kategorie je překvapivé, že se většina z nich staví proti přijetí eura. Nesouhlas se zavedením jednotné evropské měny, který vyslovilo 158 (86 %) respondentů z celkových 181, může být ovlivněn jejich nedostatečnou informovaností a současně i jejich nezájmem o problematiku. Převážná většina zúčastněných (45 %) nemá přehled o kritériích, která musí být pro přijetí eura splněna a zároveň se obává znehodnocení svých úspor a nárůstu cen. Naopak výhody téměř všichni spatřují v pohodlnějším cestování a přehlednějším srovnání cen napříč státy eurozóny. Získaná primární data nadále posloužila k analýze kvalitativních znaků, v rámci které bylo testováno šest hypotéz. Z výsledků aplikace Pearsonova chí – kvadrát testu lze konstatovat, že pohlaví respondentů má vliv na názor o přijetí eura v ČR, vzdělání ovlivňuje znalost konvergenčních kritérií i zájem o problematiku zavedení eura v ČR. Oproti tomu na pohlaví nezávisí případná účast respondentů na referendu o přijetí eura a věk nesouvisí s přepočítáváním eura na CZK v zahraničí ani s postojem ke členství ČR v Evropské unii. Skeptické vnímání eura může být dle mého názoru způsobeno nedostatečnou informovaností obyvatel ČR o konkrétním postupu přijetí eura v zemi a jednotlivých dopadů s ním spojených. Česká republika je z důvodu ratifikace Smlouvy o EU po splnění všech stanovených předpokladů povinna společnou měnu zavést. Není tedy otázkou, zda zavést euro, ale kdy ho přijmout. Až vláda učiní rozhodnutí o vstupu do systému ERM II, který jako jediný brání v přijetí eura, lze doporučit provést kvalitní informační kampaň směřovanou vůči občanům ČR. Součástí informační kampaně by měly být zejména informace o průběhu zavedení eura a konkrétních dopadech nejen na obyvatele pro snadnější pochopení ekonomických důsledků přijetí eura jako nové národní měny.

Seznam použitých zdrojů

LACINA, Lubor a kol. 2007. *Měnová integrace: Náklady a přínosy členství v měnové unii*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, 539 s. ISBN 978-80-7179-560-5.

PLCHOVÁ, Božena a kol. 2010. *Česká republika a EU*. 1. vyd. Praha: Kriegl, 2010, 206 s. ISBN 978-80-86912-39-4.

WARLEIGH, Alex. 2004. *European Union: The Basics*. 1. vyd. New York: Routledge, 2004, 144 s., ISBN 0-415-30331-1.

Ministerstvo financí ČR. 2007. *Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR*. [Online]. (PDF). Praha: Ministerstvo financí ČR, prosinec 2007 [cit. 2016-08-29]. Dostupné z WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/seminare_Eura_37652.html.

Ministerstvo financí ČR a ČNB. 2016. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti*. [Online]. (PDF). Praha: Ministerstvo financí ČR, prosinec 2016 [cit. 2017-01-16]. ISSN 2336-5110. Dostupné z WWW: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/maastrichtska-kriteria-a-sladenost-cr/2016/vyhodnoceni-plneni-maastrichtskych-konve-26919>.

czso.cz. *Český statistický úřad. Česká republika od roku 1989 v číslech. Vývoj hrubého domácího produktu v ČR (ve stálých cenách)*. [Online]. [cit. 2016-08-18]. Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/csu/czso/cr_od_roku_1989_hdp.

ec.europa.eu(a). *European commission: Euro area*. [Online]. 2016-03-03. [cit. 2016-6-11]. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/world/index_cs.htm.

zavedenieura.cz(a). *Zavedení eura v České republice. Euro: Historie eura: Maastrichtská smlouva*. [Online]. 2014-01-01. [cit. 2016-04-29]. Dostupné z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/historie-eura/maastrichtska-smlouva>.